

SIVILOMBUDSMANNEN

Funn og erfaringer fra Sivilombudsmannens besøk til politiarrester og fengsler

Helsepersonells rolle i møte med mennesker som er fratatt friheten

Helga Fastrup Ervik, leder for forebyggingsenheten
Sivilombudsmannens menneskerettighetsseminar 27. oktober, 2017

Mandat

- FNs konvensjon mot tortur og umenneskelig behandling eller straff + UN OPCAT
- Sivilombudsmannsloven § 3a
- Forebygge tortur og umenneskelig behandling
- Rådgivende utvalg

Metode

Sivilombudsmannens forebyggingsenhet
mot tortur og umenneskelig behandling
ved frihetsberøvelse

- Besøk, rapport, oppfølging
 - Uvarslede besøk
 - Omfattende kildegrunnlag
 - Dokumentgjennomgang
 - Intervjuer
 - Befaring
 - Offentlig rapport
 - Orientering om oppfølging
 - Mulig oppfølgingsbesøk
- Dialog med forvaltningen på ulike nivåer
- Forelesninger, undervisning, informasjonsarbeid

Hvorfor er helsepersonell viktig for arrestanter og innsatte?

- Rett til helsehjelp
- Frihetsberøvelse skaper sårbarhet og risiko - importmodellen
- Egne krav og forventninger til helsepersonell
 - Hippokrates lege-ed
 - Do no harm
 - Sikre tillitsforholdet pasient-helsepersonell
 - **Helsepersonells involvering i tvangsbruk**
 - **Dokumentasjon og rapportering av skader**
 - **Taushetsplikt og konfidensialitet**
- Helsepersonell alltid inkludert i besøk
 - Politiarrester: legevakt
 - Fengsler: Fengselshelsetjeneste

Utvalgte anbefalinger om helsepersonells rolle i møte med mennesker som er fratatt friheten i politiarrest, fengsel og utlendingsinternat

ANBEFALING	BESØKSRAPPORT
Dobbel lojalitet	
Legevaktleger og annet helsepersonell bør informere arrestanter når det gjennomføres sakkyndig arbeid som ikke er taushetsbelagt.	Tønsberg sentralarrest, Lillestrøm sentralarrest
For å ivareta pasienters tillitsforhold til helsevesenet bør fengselets helsetjeneste og eventuelt personell fra legevakt sikre at de aldri utfører medisinske undersøkelser eller gir vurderinger som er, eller oppfattes å være, en godkjenning av fengselets bruk av tvangsmidler.	Stavanger fengsel, Telemark fengsel (Skien avdeling)
Legevakten bør sikre at de aldri utfører medisinske undersøkelser som er, eller oppfattes å være, en godkjenning av selve arrestoppholdet. Politiet bør bidra til at en slik oppfatning ikke spres til arrestantene.	Ålesund sentralarrest, Bergen sentralarrest, Lillestrøm sentralarrest
Helsepersonell bør aldri gi råd om plassering på sikkerhetsavdeling, men skal utelukkende uttale seg om tiltak for å sikre medisinsk behandling av pasienten.	Politiets utlendingsinternat på Trandum (2017)
Fortrolighet	
Politiet bør ikke kunne høre hva som sies i pasientrommet. Politiet bør heller ikke kunne se inn i pasientrommet, med mindre helsepersonellet i særlige tilfeller selv ber om dette.	Ålesund sentralarrest, Lillestrøm sentralarrest, Bergen sentralarrest, Tønsberg sentralarrest, Drammen sentralarrest, Kongsvinger fengsel, Telemark fengsel (Kragerø avdeling), Ila fengsel
Fengselet bør sørge for at alle henvendelser til helseavdelingen, herunder til tannlege, fysioterapeut og psykiater, behandles fortrolig. Innsatte bør bli informert om at samtalelapper som gjelder innsattes helseforhold kan legges i lukket konvolutt og konvolutter bør gjøres lett tilgjengelig for alle innsatte. Rubrikk for fengselsbetjentes underskrift på helsepersonells samtalelapper bør fjernes.	Ringerike fengsel, Stavanger fengsel, Bergen fengsel, Drammen fengsel, Vadsø fengsel, Telemark fengsel (Skien avdeling), Tromsø fengsel, Ila fengsel, Kongsvinger fengsel

Fengselshelsetjeneste

Hittil besøkt 16 fengsler med høy og særlig høy sikkerhet

Drammen fengsel

Trondheim fengsel

Tromsø fengsel

Norgerhaven (Nederland)

Bjørgvin ungdomsenhet

Kragerø fengsel

Bergen fengsel

Ungdomsenhet Øst

Stavanger fengsel

Ila fengsel og forvaring

Bredtveit fengsel

Ullersmo

Stavanger fengsel

Kongsvinger

Skien fengsel

Ringerike

Vadsø fengsel

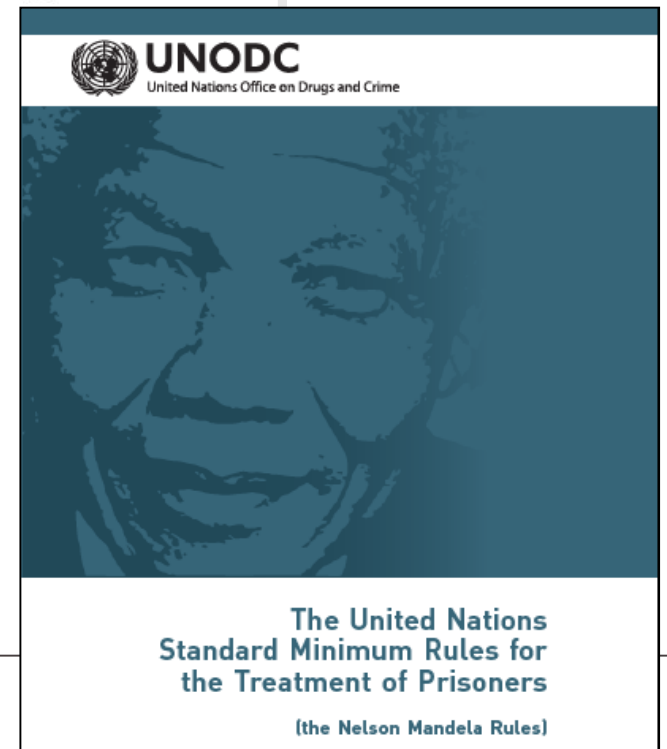
Faglig uavhengighet

- Helsepersonells rolle ved bruk av tvangsmidler; sikkerhetscelle og belteseng
- Helsepersonells rolle ved isolasjon (domstolsbesluttet, administrativt besluttet, selvisolasjon)
- Bruk av isolasjonsceller ved vurdert risiko for selvmord
- Overhengende risiko for umenneskelig behandling
 - Selvmordsfare for nyinnsatte varetektsinnsatte
 - Sikre rask tilgang til livsviktige medisiner

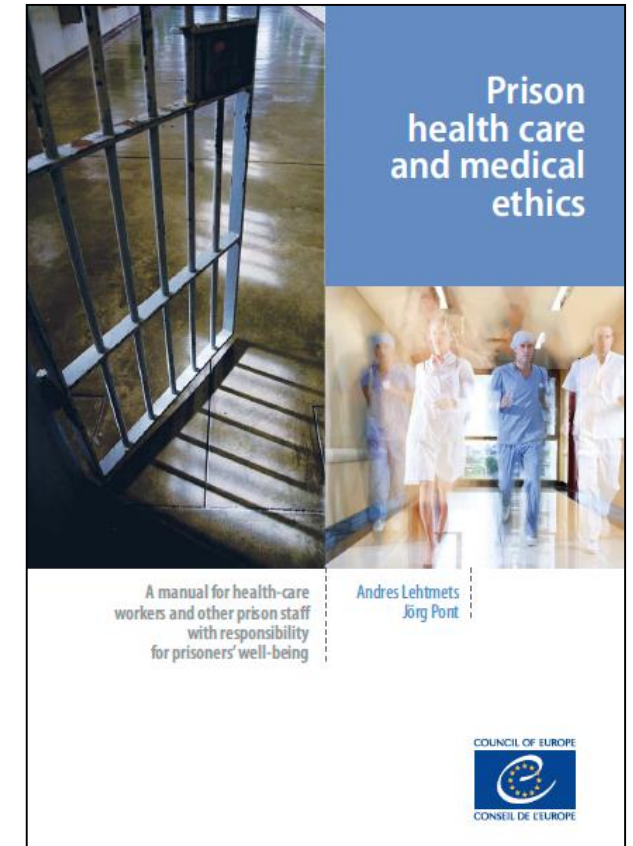
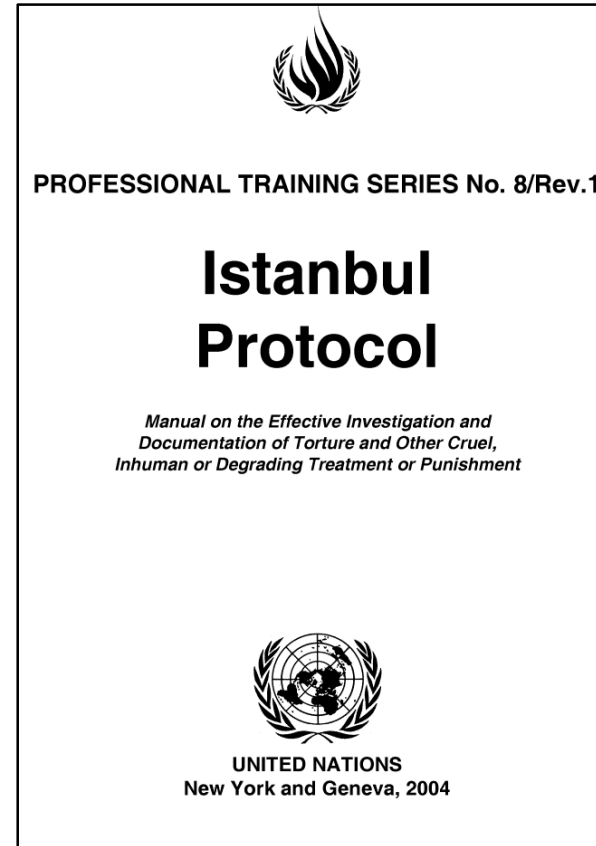
Skien fengsel får kritikk av Sivilombudsmanne... [Vis mer](#)

Lege spente fange fast med belte

Dokumentasjon/rapportering av skader

- Betydningen av å dokumentere/rapportere skader på innsatte
- Situasjoner med økt risiko: transport, innkomst, opphold på restriktiv avdeling/sikkerhetscelle
- Helseavdelingen bør ha kamera tilgjengelig
- Varsling hvis helsepersonell mistenker at innsatte har vært utsatt for uforholdsmessig maktbruk

Taushetsplikt og konfidensialitet

- «Samtalelapper» for timebestilling legger opp til deling av personsensitiv informasjon
- Medisinutdeling av ansatte uten helsefaglig bakgrunn:
 - Undergraver vern av helseinformasjon
 - Øker risiko for feil
- Betjenter som tolk i helsesamtaler
- Betjenter i rommet under helsesamtaler
- Etisk dilemma: Deling av helseinformasjon som resulterer i tvangstiltak

ANMODNING OM SAMTALE I U

AVD./WING: _____ Nr./No.: _____ Navn/Name: _____

Dagtidsaktiviteter / Daytime activity:

Fangesaksinspektør
Avd. leder post 1
Avd. leder post 2
Avd. leder post 3
Avd. leder uniform
Fritidsavdelingen
Sosialkonsulent
Effektlager
Lege
Helseavdelingen
Tannlegen
Psykolog
Skole
Kjøkken
Prest
Kassakontor
Datakontrollen
Tilsynsråd
JUSS-BUSS
NAV
Fellestjenesten tlf. på dagtid
Andre (spesifiser) :

Samtalen dreier seg om:

Dato: _____.

Innsatt : _____.

Tjenestemann : _____.

Politiarrest og legevakt

- Tønsberg sentralarrest og legevakt
- Drammen sentralarrest og legevakt
- Gardermoen politistasjon og legevakt
- Ålesund sentralarrest og legevakt
- Lillestrøm sentralarrest og legevakt
- Bergen sentralarrest og legevakt

Helsetjenester: primært legevakt

Legevaktens rolle og oppgave

NRK NRK Møre og Romsdal

Sjå fjernsynssendinga Høyr radios▶

Legevakt får kritikk for uheldig rolleblanding

I en rapport fra Sivilombudsmannen får legevakta kritikk for å ikke være bevisst nok på sin rolle overfor politiet. Politiets celler er heller ikke gode nok, mener enheten.

- Rolle: pasientens helse og velferd
 - Unntak sakkyndige oppgaver
 - «Klarering for arrest»

Legevakter bør sikre at de aldri utfører medisinske undersøkelser som er, eller oppfattes å være, en godkjenning av selve arrestoppholdet.
- Dokumentasjon og rapportering av skader
 - Legevakten bør ha tilgang til kamera; dokumentasjon av skader i journal
 - Risiko for at uforholdsmessig maktbruk ikke avdekkes

Taushetsplikt og konfidensialitet - risikofaktorer

- Politi til stede under helsekonsultasjoner på legevakt
 - Ikke alle leger bevisste på roller
- Politiet bør ikke kunne høre hva som sies i pasientrommet
- Politiet bør heller ikke kunne se inn i pasientrommet, med mindre helsepersonellet i særlige tilfeller selv ber om dette
- Behov for egnede lokaler som kan ivareta både sikkerhet og konfidensialitet (eks. fra Drammen legevakt)

Politiets utlendingsinternat Trandum

- Ikke importmodellen
 - Sykepleiere ansatt av politiet
 - Eksternt innkjøpte legetjenester fra privat firma – politiet eneste kunde
- Involvering i inngripende kontrolltiltak som sikkerhetsavdeling
- Manglende overholdelse av internerte pasienters fortrolige helseopplysninger
- Svak praksis for dokumentasjon og rapportering av skader
 - Mangler prosedyre for hvor og hvordan helsepersonell på Trandum kan innrapportere evt. bekymring for maktbruk (CPT 2011)

SIVILOMBUDSMANNEN

Besøksadresse: Akersgata 8, inng. Tollbugata | Postadresse: Postboks 3 Sentrum, 0101 Oslo
Telefon +47 22 82 85 00 | Grønt nummer 800 80 039
sivilombudsmannen.no